

Struktura agrarna

rozdział pracy dyplomowej

Struktura własnościowa rolnictwa

Analiza porównawcza struktury własnościowej rolnictwa w mieście i gminie Janikowo w latach 1988-1998 wykazała spadek powierzchni gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych sektora publicznego (głównie PGR – por. tab. 4.6). Ubyło 638 ha użytków rolnych, co przyczyniło się do obniżenia udziału gruntów sektora publicznego w ogólnej powierzchni użytków rolnych z 15,4 % w 1988 r. (1130 ha) do 6,6 % w 1998 r. (492 ha). Z kolei w ramach sektora prywatnego z jednej strony nie odnotowano istotnych zmian powierzchni w grupie gospodarstw indywidualnych i spółdzielczych, a z drugiej pojawiła się nowa, nie występująca w 1988 r., forma własnościowa rolnictwa – spółka prawa handlowego. Przyczyniło się to do wzrostu udziału sektora prywatnego w ogólnej powierzchni użytków rolnych z 81,2 % (1988 r.) do 91,6 % (1998 r.). Wzrost ten przede wszystkim wiąże się z dzierżawą gruntów skarbowych (por. tab. 4.6. – relacja między własnością a użytkowaniem gruntów).

Przemiany agrarne w gminie Janikowo, zachodzące w okresie transformacji ustrojowej, wyróżniają się niewielkim transferem gruntów z byłego sektora uspołecznionego (PGR, RSP) do indywidualnych gospodarstw rolnych.. Spośród dwóch gospodarstw państwowych występujących w 1988 r., jedno z nich (Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki w Kołudzie Wielkiej) zachowało swój areał i jako gospodarstwo Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (własność Państwowych Osób Prawnych) pozostało w ramach sektora publicznego, a drugie (PGR w Głogówcu), zachowując wielkoobszarowy charakter, przekształciło się w spółkę sektora prywatnego. Nie odnotowano

także istotnego dopływu gruntów do rolnictwa indywidualnego ze strony gospodarstw spółdzielczych (RSP w Janikowie, RSP w Trlągu), które dostosowały się do warunków gospodarki rynkowej, przez co zachowały swój areał. Taki kierunek przemian agrarnych, zachowujący wielkoobszarowy charakter gospodarstw byłego sektora uspołecznionego, hamuje proces koncentracji ziemi w rolnictwie indywidualnym

Analiza zróżnicowania przestrzennego struktury własnościowej rolnictwa w gminie Janikowo wykazała dominację sektora prywatnego (oprócz soł. Kołuda Wielka), a w jego ramach indywidualnych gospodarstw rolnych (oprócz soł. Głogówiec; por. tab.4.7). Obecnie w gminie Janikowo występują ograniczone możliwości poprawy (modernizacji) struktury agrarnej. Wynika to z niewielkiej powierzchni niezagospodarowanych gruntów w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (zaledwie 5,8 ha).

Struktura wielkościowa gospodarstw

Specyficzny, wyróżniający się brakiem dopływu gruntów do gospodarstw rodzinnych, charakter przemian własnościowych w rolnictwie gminy Janikowo, zdeteterminował tempo i kierunki przemian w strukturze wielkościowej indywidualnych gospodarstw rolnych (por. tab. 4.8). W latach 1987-1996 odnotowano wzrost przeciętnej wielkości gospodarstwa od 9,7 ha do 11,7 ha. Jednakże przyrost ten wynikał głównie ze zmiany definicji spisowej indywidualnego gospodarstwa rolnego (1987 r. □ powyżej 0,5 ha powierzchni ogólnej; 1996 r. □ powyżej 1,0 ha użytków rolnych) – nie był efektem procesu koncentracji ziemi. Wskazuje na to przyrost liczby i powierzchni gospodarstw w grupie obszarowej 2-5 ha oraz spadek w przedziale 10-15 ha.

Analiza porównawcza struktury wielkościowej gospodarstw w latach 1992-2000 wykazała, że zachodzące procesy agrarne cechują się dużym zróżnicowaniem przestrzennym. Według danych Urzędu Miasta i Gminy Janikowo w 2000 r. przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosiła 10,4 ha. Miernik

ten charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem terytorialnym – od 2,0 ha w mieście Janikowo i 7,2 ha w soł. Kołuda Mała do 18,2 ha w soł. Trląg (por. tab.4.9, ryc. 4.6). Porównanie średniej wielkości gospodarstwa w latach 1992 i 2000 wykazało niewielką tendencję spadkową (średnio w gminie –0,1 ha); pozwoliło także ujawnić obszary, gdzie:

- nastąpił wzrost miernika (zachodził proces koncentracji ziemi) – np. soł. Trląg (+1,95 ha), soł. Wierzejewice (+0,79 ha);
- nastąpił spadek miernika (zachodził proces dekoncentracji ziemi) – np. soł. Dębowo (-2,24 ha), soł. Kołuda Mała (-1,39 ha), soł. Góry (-1,21 ha; por. ryc. 4,7).

Analiza porównawcza liczby i powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych w latach 1992-2000 pozwoliła także ujawnić zachodzący proces polaryzacji struktury wielkościowej gospodarstw (por. tab. 4.9). Wzrost liczby i powierzchni gospodarstw charakteryzuje gospodarstwa najmniejsze (do 7 ha) i największe (powyżej 15 ha). Z kolei tendencja spadkowa obejmuje grupę gospodarstw średnich tj. 7-10 ha oraz 10-15 ha. W wyniku powyższego procesu w strukturze wielkościowej gospodarstw umocniły swoją pozycję gospodarstwa powyżej 15 ha. Zajmują one blisko 55 % ogólnej powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych (por. tab.4.9). Odsetek ten cechuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym (por. ryc. 4.8). Najwyższe wartości analizowanego miernika występuje w sołectwie Trląg (88,8 %).

Z kolei niski udział gospodarstw powyżej 15 ha w ogólnej powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych (poniżej 50 %) charakteryzuje sołectwa: Kołuda Mała (30,2 %), Góry (41,4 %), Ludzisko (43,2 %). Występuje tam niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw, a relatywnie niska przeciętna wielkość gospodarstwa stanowi główną barierę rozwojową rolnictwa. Na tych obszarach poprawa struktury wielkościowej gospodarstw, ze względu na brak rezerw gruntów państwowych

przeznaczonych na upełnorolnienie rolnictwa, zachodziła poprzez zmniejszanie areału gospodarstw średnich i zasilenie ich gruntami największych – powyżej 15 ha.

Dla osób szukających pomocy w pisaniu prac z różnych dziedzin polecamy serwis [pisanie prac](#) z prawa, administracji, zarządzania, marketingu, pedagogiki i wielu innych dziedzin.